

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia października 2023 r.

ZP-NKWR.431.2.57.2023.EK

Pani
Dorota Wojtun - Koblańska
Dyrektor
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Rudnej

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniach 4 – 5 września 2023 r., na podstawie art. 186 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2023 r. poz. 1426 ze zm.) dalej zwanej „ustawą”, kontrolerzy Edyta Kubicka – starszy inspektor wojewódzki, przewodnicząca kontroli i Emilia Molska - Kaźmierczak – starszy inspektor wojewódzki z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu przeprowadzili kontrolę kompleksową w trybie zwykłym Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rudnej, zwanego dalej „Ośrodkiem” lub „GOPS”.

Przedmiotem kontroli była ocena organizacji systemu pracy z rodziną w gminie oraz zgodność zatrudniania z wymogami kwalifikacyjnymi asystenta rodziny, w okresie od 1 września 2022 r. do 4 września 2023 r. Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 22 czerwca 2023 r. przez Wojewodę Dolnośląskiego Planem Kontroli na II półrocze 2023 r.

W okresie objętym kontrolą funkcję Dyrektora Ośrodka pełniła Dorota Wojtun - Koblańska odpowiedzialna za realizację zadań w ocenianych obszarach. W wyniku przeprowadzonej kontroli wydaje się ocenę pozytywną.

Kontrola została odnotowana w książce kontroli Ośrodka pod numerem 29. Postępowanie kontrolne przeprowadzono na podstawie udostępnionej dokumentacji merytorycznej dotyczącej organizacji systemu pracy z rodziną, aktów prawa miejscowego, dokumentacji z akt osobowych potwierdzającej kwalifikacje zawodowe i zatrudnienie asystenta rodziny oraz oświadczeń złożonych przez Dyrektora Ośrodka.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rudnej jest jednostką organizacyjną i budżetową Gminy Rudna. Statut Ośrodka, przyjęty uchwałą Nr XVI/171/12 Rady Gminy Rudna z dnia 28 grudnia 2012 r. ze zmianami, wskazuje na wykonywanie przez jednostkę m.in. wszystkich zadań z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z wyłączeniem tworzenia placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienia w nich miejsc dla dzieci. Natomiast bieżącą działalność GOPS, określał Regulamin organizacyjny wprowadzony Zarządzeniem Nr 6/2022 Dyrektora GOPS z dnia 24 marca 2022 r. i zatwierdzony Zarządzeniem nr 83/2022 Wójta Gminy Rudna z dnia 24 marca 2022. Treść § 7 dokumentu wskazywała, że w Ośrodku został wyodrębniony referat pomocy społecznej w strukturach którego wyodrębniono asystenta rodziny. Jego obowiązki wykazano w § 10 ust. 1 pkt 7, które określono jako realizację zadań z ustawy. Dyrektor Ośrodka posiadał pełnomocnictwo Nr 104/2023 z dnia 20 kwietnia 2023 r. Wójta Gminy Rudnej m.in. do składania oświadczeń woli w imieniu Gminy Rudna w zakresie kierowanej jednostki.

(dowód: akta kontroli str. 15, 19-20)

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy, do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny. W Gminie Rudna uchwałą Nr XXVI/179/2020 Rady Gminy Rudna z dnia 17 grudnia 2020 r. przyjęto „Gminny program wspierania rodziny na lata 2021 – 2023”. W Programie przedstawiono diagnozę problemów społecznych, wskazano cel główny oraz cele szczegółowe w których określono: zadania, podmiot realizujący, wskaźniki, czas realizacji. Poza tym wskazano adresatów Programu, źródła finansowania, zakładane efekty oraz prowadzony corocznie monitoring realizacji zadań. Główny cel Programu to wspieranie rodziców w wypełnianiu ich funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

(dowód: akta kontroli str. 17, 25 - 38)

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy, za organizację i prowadzenie pracy z rodziną odpowiedzialna jest gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła to zadanie. Gmina realizowała cele zawarte w programie wspierania rodziny poprzez przydzielanie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu swoich funkcji, wsparcia udzielanego przez asystenta rodziny, pracowników socjalnych Ośrodka, przyznawanie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z pomocy społecznej, diagnozę przyczyn kryzysu w rodzinach na terenie gminy, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, współdziałanie z instytucjami, w tym m.in. z Urzędem Gminy, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołem Interdyscyplinarnym, Komisariatem Policji w Rudnej, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Lubinie, Sądem Rejonowym w Lubinie, Poradnią Psychologiczno –

Pedagogiczną w Lubinie, placówkami oświatowymi, tj. Szkołami Podstawowymi i Przedszkolami w Rudnej i Chobieni, Żłobkiem w Rudnej, Placówkami Kultury z terenu gminy.

Mając na uwadze powyższe, w okresie objętym kontrolą mieszkańcy gminy, w tym rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, mogli korzystać z konsultacji i poradnictwa specjalistycznego:

1. psychologicznego, terapii i konsultacji oraz mediacji w poniżej wymienionych jednostkach:

- W siedzibie GOPS, przy Placu Zwycięstwa 5, świadczone było wsparcie psychologiczne 1 raz w tygodniu po 5 godzin. W 2022 r. z tej formy pomocy skorzystało 50 osób, tj. udzielono 273 konsultacje, w okresie od X.2022 r. do XII.2022 r. odbyły się 53 konsultacje i od I.2023 r. do VIII.2023 r. udzielono 118 konsultacji, w tym 36 godzin terapii z 7 rodzinami.
- W Punkcie Konsultacyjnym w siedzibie GOPS, przy Placu Zwycięstwa 5, przyjmował terapeuta uzależnień w każdy piątek po 3 godziny. Z jego pomocy skorzystało w okresie od I.2023 r. do VII.2023 r. 27 osób, w trakcie 107 konsultacji, w 2022 r. - 48 osób podczas 252 konsultacji.
- W Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Lubinie, dokąd były kierowane dzieci, młodzież i rodzice w razie problemów edukacyjnych i wychowawczych. Wsparcia udzielali pedagogzy i psychologzy.

2. prawnego:

- W 2022 roku w Urzędzie Gminy w Rudnej na zlecenie GOPS prowadzony był dyżur prawny 1 raz w tygodniu po 2 godziny. Od I.2023 r. poradnictwo prawne zorganizowane zostało przez Starostwo Powiatowe w Lubinie i było ono udzielane także w siedzibie GOPS w Rudnej, od poniedziałku do piątku po 4 godziny dziennie. W 2022 r. udzielono 125 porad dla 108 osób, w bieżącym roku udzielono 105 porad.

Informacje o powyższych formach pomocy umieszczane były i są nadal na tablicach ogłoszeń w siedzibie GOPS, na stronie internetowej GOPS, są także przekazywane przez pracowników GOPS i Urzędu Gminy.

W ramach zadań określonych w Gminnym Programie Wspierania Rodziny dotyczących zapewnienia przez Gminę wsparcia rodzinom i dzieciom, na terenie dwóch szkół podstawowych, w przedszkolach, w Centrach Kultury działających w gminie zrealizowano

także w okresie objętym kontrolą działania o charakterze edukacyjnym, profilaktycznym i wspierającym.

Szkoły angażowały się w organizację czasu wolnego dzieci poprzez udostępnianie basenu dla mieszkańców gminy w okresie ferii i wakacji, organizację zajęć sportowych, półkolonii. Organizowały bezpłatne wyjazdy dzieci. W 2023 r. w czerwcu uczniowie klas IV -VII uczestniczyli w 7 dniowej wycieczce, a ponadto w miesiącach wrzesień – październik wyjeżdżają na 14 – dniowe „zielone szkoły” (w 2022 r. i 2023 r.). Na terenie szkół prowadzone było także poradnictwo psychologiczno – pedagogiczne dla dzieci oraz zorganizowano dla potrzebujących uczniów zajęcia dydaktyczno - wyrównawcze, socjoterapeutyczne, rozwijające kompetencje społeczno – emocjonalne. W szkołach realizowano także programy edukacyjne i profilaktyczne, m.in.: Przyjaciele Zippiego, Spójrz inaczej, Unplugged, Cukierki, Debata, Archipelag Skarbów.

W ramach realizacji gminnych programów profilaktycznych podnoszących kompetencje wychowawcze rodziców zorganizowana została w dniu 14 marca 2023 r. w Centrum Kultury Gminy Rudna konferencja profilaktyczno – edukacyjna pt.: „Nasze dzieci – naszą przyszłością”. W trakcie spotkania przeprowadzono dwie prelekcje: „Pozytywna dyscyplina” wygłoszona przez psychologa oraz „Ekran w życiu małego człowieka” – przedstawiona przez neurologopedę.

Na terenie gminy działały także świetlice wiejskie w ramach, których dzieci uczęszczały na bezpłatne wycieczki, zajęcia kulturalno – artystyczne prowadzone w kołach zainteresowań: mažoretki, warsztaty ceramiki, zajęcia gry na instrumentach i wokalne, warsztaty nauki makramy.

W okresie objętym kontrolą ze względu na brak zgłoszeń oraz w wyniku rozpoznania braku potrzeb, w Gminie Rudna nie było sytuacji wymagającej zapewniania wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych.

Wszelkich informacji dotyczących form wsparcia udzielali pracownicy socjalni, były one również umieszczane na tablicach informacyjnych oraz na stronach internetowych.

(dowód: akta kontroli str. 39-45)

W okresie objętym kontrolą w Ośrodku zatrudniony był jeden asystent rodziny, na podstawie umowy o pracę, w wymiarze pełnego etatu. Praca asystenta nie była łączona z obowiązkami pracownika socjalnego na terenie gminy, jak również asystent nie prowadził postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę, co zgodne jest z art. 17 ust. 2 –

4 ustawy. W okresie od dnia 1 września 2022 r. do dnia 4 września 2023 r. wsparciem i pomocą asystenta objętych było w sumie 18 rodzin. Najczęściej występującymi problemami w badanych rodzinach była niewydolność wychowawcza, zaniedbania opiekuńcze, podejrzenie stosowania przemocy oraz uzależnienie od alkoholu. Liczba rodzin, z którymi asystent prowadził w tym samym czasie pracę nie przekraczała 15 i realizowana była w miejscu zamieszkania rodziny lub miejscu przez nią wskazanym.

Na dzień kontroli 15 dzieci z 8 rodzin umieszczonych było w pieczy zastępczej, w tym jedno w instytucjonalnej. W 3 z tych rodzin była prowadzona praca asystenta rodziny, w 2 zakończono pracę ze względu na brak współpracy, 1 rodzina zmieniła miejsce zamieszkania, w 2 nie prowadzono pracy z powodu: pozbawienia rodziców władzy rodzicielskiej w jednej i osiągnięcia pełnoletności dzieci w drugiej.

(dowód: akta kontroli str. 47-57)

Na podstawie akt zawierających dokumentację pracy asystenta z rodziną, dokonano oceny prawidłowości i zgodności realizowanych zadań z wymogami określonymi w ustawie i stwierdzono, co następuje:

- zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy, w badanych przypadkach pracownik socjalny Ośrodka sporządzał wywiad środowiskowy w rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych z powodu np. niepokojących informacji uzyskanych ze środowiska, a także na wniosek osoby zainteresowanej; w części rodzin współpraca z asystentem rodziny inicjowana była postanowieniem sądu;
- zgodnie z art. 11 ust. 2 i 3 ustawy, pracownik socjalny niezwłocznie po sporządzeniu oceny sytuacji osoby lub rodziny, z której wynikała konieczność przydzielenia asystenta rodziny formułował w wywiadzie środowiskowym lub/i odrębny wniosek do Dyrektora Ośrodka o powyższą formę wsparcia;
- zgodnie z art. 11 ust. 4 ustawy, Dyrektor Ośrodka przydzielał rodzinie asystenta;
- zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy, każda z badanych rodzin podpisała zgodę na podjęcie współpracy z asystentem w formularzu wywiadu bądź na odrębnym druku, z zastrzeżeniem sytuacji przydzielenia wsparcia asystenta na podstawie postanowienia sądowego;
- zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 1 i ust. 3 ustawy, asystent winien dla każdej rodziny opracować i realizować „plan pracy z rodziną”. Wszystkie rodziny miały sporządzony dokument zawierający zakres realizowanych zadań oraz terminy ich realizacji. W zależności od druku, na jakim konstruowany był plan pracy, zawierał on bądź nie, informację odnośnie

przewidywanych efektów, co jest uchybieniem. Wskazane jest umieszczać w każdym planie pracy z rodziną informacje w powyższym zakresie.

- zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, asystent winien dokonywać okresowej oceny sytuacji rodziny nie rzadziej niż co 6 miesięcy i przekazywać ją Dyrektorowi Ośrodka do akceptacji. We wszystkich badanych sprawach, asystent terminowo dokonywał oceny sytuacji rodziny. Dyrektor Ośrodka podpisywał zapoznanie się z treścią ww. dokumentu potwierdzającego dokonanie okresowej oceny sytuacji rodziny sporządzonej przez asystenta. W uzasadnionych sytuacjach asystent opracowywał aktualizację planu lub przedłużał, na wybrany okres, ważność do tej pory obowiązującego planu.
- zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy, asystent rodziny po zakończeniu pracy z rodziną monitoruje jej funkcjonowanie. W badanych sprawach z okresu objętego kontrolą z 2 rodzinami zakończono pracę i przez kolejne 3 miesiące prowadzono w rodzinach monitoring, który udokumentowano w formie notatek.

Asystent rodziny ponadto uzupełniał tzw. dziennik pracy asystenta w zestawianiu miesięcznym, sporządzał comiesięczne sprawozdania ze współpracy z rodziną oraz karty pracy asystenta.

(dowód: akta kontroli str. 58-63)

Na podstawie art. 29 i art. 31 ustawy, rodzina przeżywająca trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych może być objęta pomocą rodziny wspierającej, która przy współpracy asystenta rodziny, pomaga w opiece i wychowaniu dzieci lub prowadzeniu gospodarstwa domowego. Dyrektor Ośrodka oświadczył, że w okresie objętym kontrolą prowadzono rozmowy z jedną rodziną o ustanowienie jej rodziną wspierającą, która ostatecznie jednak nie zdecydowała się na współpracę. Na stronie internetowej GOPS zamieszczane są systematycznie ogłoszenia zmierzające do pozyskania rodzin wspierających.

(dowód: akta kontroli str. 64)

Na terenie Gminy Rudna nie prowadzono placówki wsparcia dziennego w rozumieniu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, co wynika z art. 176 pkt 3 lit. c ustawy. Zgodnie z Regulaminem jednostki, tworzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienia w nich miejsc dla dzieci zostało wyłączone z zadań GOPS. Zapisy ustawowe obowiązkiem tym obarczyły, jako zadanie własne, gminę. Organ kontroli powiadomi odrębnym pismem Wójta Gminy Rudna o braku realizacji ww. zadania, tj. prowadzenia placówek wsparcia dziennego i zapewnienia w nich miejsc dla dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 49)

Zgodnie z art. 176 pkt 5 i art. 191 ust. 9 i 10 ustawy, gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości 10%, 30% lub 50% wydatków na opiekę i wychowanie w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka lub średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo – wychowawczej. Na dzień kontroli 14 dzieci pochodzących z Gminy Rudna umieszczonych było w rodzinnej pieczy zastępczej i 1 dziecko w instytucjonalnej. Zgodnie z przedstawioną dokumentacją w zakresie odpłatności, gmina ponosiła odpłatność w wysokości 50% wydatków na opiekę i wychowanie za 8 dzieci, 30% za 4 dzieci i 10% za 1 dziecko. Potwierdzono zatem realizację obowiązku wynikającego z przepisów ustawy. *(dowód: akta kontroli str. 65-70)*

Art. 179 ust. 1 ustawy nakłada na wójta obowiązek złożenia radzie gminy sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawienia potrzeb związanych z realizacją tych zadań, w terminie do dnia 31 marca każdego roku. W trakcie kontroli przedstawiono złożone do Wójta Gminy w dniu 12 maja 2023 r. przez Dyrektora GOPS sprawozdanie z działalności GOPS za rok 2022 r., które w punkcie IX odnosi się do realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny. Dokument nie jest jednak tożsamy ze sprawozdaniem, o którym mowa w art. 179 ust. 1 ustawy, m.in. ze względu na termin jego złożenia oraz fakt, iż przy jego opracowaniu odwołano się wyłącznie do przepisów ustawy o pomocy społecznej. Brak rzeczzonego sprawozdania (a w konsekwencji niezłożenie go) w terminie przewidzianym ustawą uznaje się jako nieprawidłowość leżąca po stronie wójta.

(dowód: akta kontroli str. 71-86)

Zgodność zatrudnienia z wymaganymi kwalifikacjami (art. 12 ust. 1 ustawy) asystenta rodziny została potwierdzona podczas analizy akt osobowych pracownika. Stwierdzono, że ukończył on w 2011 r. studia wyższe magisterskie na kierunku pedagogika, która znajduje się w katalogu kierunków wymienionych w art. 12 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy.

(dowód: akta kontroli str. 50)

Zgodnie z art. 176 pkt 2 i pkt 4 lit. b ustawy, Gmina winna zapewnić możliwość podnoszenia kwalifikacji i kompetencji zawodowych asystentów rodziny poprzez finansowanie ich udziału w stosownych szkoleniach. Podczas kontroli okazano certyfikaty i zaświadczenia potwierdzające udział asystenta rodziny w szkoleniach organizowanych m. in. przez Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej we Wrocławiu. Dodatkowo asystent rodziny uczestniczył dwukrotnie w superwizji grupowej organizowanej także przez ww. DOPS.

(dowód: akta kontroli str. 17-18, 87)

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rudnej, w ramach zadań zleconych gminie z zakresu administracji rządowej, realizował programy m. in. „Pomoc żywnościowa” czy „Posiłek w szkole i w domu”.
(dowód: akta kontroli str.16)

W wyniku przeprowadzonej kontroli kompleksowej w trybie zwykłym Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rudnej stwierdza się nieprawidłowości:

1. Brak placówek wsparcia dziennego – art. 176 pkt 3 ustawy.
2. Brak przekazania przez Wójta do Rady Gminy sprawozdania dotyczącego realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i potrzeb związanych z realizacją zadań – art. 179 ust. 1 ustawy.

W związku z tym, że tworzenie placówek wsparcia dziennego to zadanie własne gminy, a składanie sprawozdań dotyczących realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i potrzeb związanych z realizacją zadań to zadanie wójta, to o powyższych nieprawidłowościach zostanie powiadomiony odrębnym pismem Wójt Gminy Rudna.

Pouczenie:

Zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w tym wystąpienia niezawierającego zaleceń pokontrolnych, składa się na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2023 r. poz. 1426 ze zm.). W terminie do dnia **30 listopada 2023 r.** Kierownik jednostki podlegającej kontroli winien powiadomić Wojewodę Dolnośląskiego o sposobie realizacji zaleceń, uwag i wniosków przedstawionych w niniejszym wystąpieniu.

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO

Danuta Zawilla
ZASTĘPCA DYREKTORA WYDZIAŁU
Zdrowia i Pracy Społecznej
(Kierownik komórki do spraw kontroli)

Talyska Kucyba

.....
(przewodniczący zespołu inspektorów)

E. Marz...

.....
(członek zespołu inspektorów)